

УДК 338.242.4.025.12:005.334](594):[616.98:578.834.1]-036.21COVID-19

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-8>**Яременко О.Л.**

доктор економічних наук, професор,
завідувач сектору інституційної економіки
Інституту економіки та прогнозування,
Національна академія наук України
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7227-8106>

Краснопоров П.В.

аспірант кафедри економіки та права,
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4577-1565>

Yaremenko Oleg, Krasnoporov Peter

Kharkiv University of Humanities “Popular Ukrainian Academy”

АНТИКРИЗОВЕ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ У ІНДОНЕЗІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

У статті розглядається економіка Індонезії під час пандемії КОВІД-19, та спричиненою внаслідок її економічною кризою – надається статистичний матеріал та проводиться дослідження розвитку економічних труднощів у країні, та їх наслідки для економіки та суспільства Індонезії. Аналізуються державне регулювання для подолання економічних труднощів у Індонезії та робляться висновки щодо ефективних заходів за допомогою яких уряд Індонезії зміг подолати багато негативних ефектів для економіки країни в умовах пандемії КОВІД-19, а також робиться висновок про те, що досвід Індонезії у подоланні економічних наслідків пандемії КОВІД-19 може бути корисний для України. На підставі великого статистичного матеріалу, у статті наведені таблиці і робиться аналіз успіхів і невдач державного регулювання економіки Індонезії під час пандемії. У висновках до статті автор дає характеристику моделі державного регулювання економіки в Індонезії та ролі державного регулювання у цій країні під час надзвичайного стану, викликаного пандемією КОВІД-19, і дає рекомендації для економіки України. Досвід Індонезії може бути корисний для багатьох країн світу, в тому числі і для України, у багатьох аспектах: у державній підтримці підприємств та державному регулюванні економіки під час кризи, викликаного пандемією, у мобілізації медичної сфери держави в умовах пандемії, тощо.

Ключові слова: економіка Індонезії, економічні кризи, пандемія КОВІД-19, світова економічна криза 2020 р, державне регулювання економіки під час економічної кризи.

ANTI-CRISIS STATE REGULATION OF THE ECONOMY IN INDONESIA IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC

The article is devoted to the analysis of models of state regulation of the economy, which have been implemented in Indonesia during the COVID-19 pandemics period. The statistics of economic development (GDP and GDP per capita and other major social and economic indicators) during the COVID-19 pandemics period of Indonesia are analyzed and several graphs and tables have been created for the scientific research purposes. The economy of Indonesia managed to overcome the COVID-19-related world 2020 economic crisis with relatively good economic indicators – the fall of the Indonesian GDP was only 2,1% in 2020, which is quite a good economic indicator compared to many other countries in the region and in the world. Throughout the article the comparative analysis of successes and failures of different models of state regulation during the COVID-19 pandemics is given. The article provides comparative tables of the major social and economic indicators of Indonesia and other neighboring countries of South-East Asia. For the successful economic development of a country – political stability must be maintained in the country. In Indonesia, the leadership of the country decided to provide the economy and the society with the adequate support measures – both social and economic, in order to overcome the economic backwardness, poverty, and to solve social problems. In conclusions of the article, the author claims that the experience of economic policy in Indonesia during the COVID-19 pandemic proved its effectiveness at the present stage of civilization development. The author points out that: Indonesia, despite its still relatively weak economic basis appeared to be able to struggle very effectively with the COVID-19 pandemics; the economy of Indonesia was able to overcome the economic difficulties related to the pandemics slightly better than the economies of most of the other countries in the world; the authorities of Indonesia were able to react effectively on the challenges of the pandemics: the program of support of healthcare sector; the program of welfare protection of the population; the program of stimulation of development of business and tax benefits for business; benefits for micro, small and medium enterprises; support program for state enterprises and corporations. Indonesian's experience can be useful for many countries around the world, including Ukraine, in many respects: in state support of enterprises and state regulation of the economy during the crisis caused by the pandemic, in the mobilization of the medical sector in a pandemic, and so on. Summarizing the above written, we can point out that due to rather successful measures to combat the spread of COVID-19 and to support the economic growth in Indonesia, it is now possible to test the mechanisms of adaptation to the new post-pandemic era, which affects not only the economy but also the healthcare sphere. Minimizing the spread of the pandemic in the country is certainly a great success, but the final result of the struggle against the coronavirus will be largely determined by the state of the economy after the end of the pandemic in the world.

Key words: the economy of Indonesia, economic crises, COVID-19 pandemic, 2020 world economic crisis, state regulation of economy during economic crisis.

JEL classification: F01, F20, F29, H10, H51, I18, L51, O10, O53, O57

Постановка проблеми. У 2020–2021 рр. уряди багатьох країн світу зіткнулися з проблемою ефективного керування та державного регулювання економіки в умовах світової економічної кризи, спричиненою пандемією КОВІД-19.

З економічними труднощами зіткнулися майже усі країни. Ситуація погіршувалась характерними властивостями пандемії КОВІД-19: новий вірус, який швидко розповсюджується і зовсім невідомий медичній науці. Уряди багатьох країн були вимушені вжити карантинних заходів з метою зупинити подальше швидке розповсюдження епідемії. Ці заходи дуже швидко почали сприяти негативний вплив на економіку, економічний розвиток багатьох країн по усьому світу. Майже зупинилась робота багатьох секторів сфери послуг: кафе, ресторани, індустрія туризму, авіаперевезення та багато інших галузей сфери послуг.

Проте, економічні показники різних країн світу та дії урядів в умовах світової пандемії біли досить різними. Аналіз, вивчення досвіду економічної політики у різних країнах світу, антикризового державного економічного регулювання, антикризових заходів та винесення наукових висновків з наданням конкретних економічних порад, – є важливим науковим та практичним питанням. У даній статті ми проаналізуємо як розвивалась економіка Індонезії під час пандемії КОВІД-19, та які заходи застосовував уряд Індонезії під час пандемії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З початком розвитку світової економічної кризи, викликаною епідемією КОВІД-19, багато економістів, фахівців з різних галузей економічної науки (економічна теорія, статистика, економічна історія, міжнародна економіка, тощо) почали проводити дослідження з приводу впливу світової пандемії КОВІД-19 на економічний розвиток різних країн світу, насамперед, досліджувались негативні економічні наслідки світової пандемії. Серед наукових публікацій на пост-радянському просторі слід відмітити наукову працю Найдѣнова Миколи Дмитровича (Найдѣнов Николай Дмитриевич) «Теоретические основы регулирования экономики в условиях пандемии COVID-19» [1, с. 12–17].

Серед публікацій та досліджень у західних країнах слід звернути увагу на публікацію Альберта Алеманно (Alberto Alemanno) – Taming COVID-19 by Regulation: An Opportunity for Self-Reflection (European Journal of Risk Regulation, 11 (2020)) [2, p. 187–194], публікацію Джоанни Вільсон (Joanna Wilson) “The economic impact of coronavirus: analysis from Imperial experts” [3], збірник публікацій “Economics in the time of COVID-19” під редакцією Ричарда Болдвіна (Richard Baldwin) та Беатрис Вєдер ді Мауро (Beatrice Weder di Mauro) [4].

Вплив пандемії COVID-19 на економіку України детально досліджено у публікації «Вплив COVID-19 на економіку і суспільство» *Підсумки 2020 року та виклики і загрози постпандемічного розвитку* [5].

Безпосередньо економіка Індонезії в умовах пандемії COVID-19 досліджувалась у публікації В.А. Мельянцева та І.С. Адрової під назвою «Основные факторы экономического роста Индонезии – четвертой экономики Азии» [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Державне регулювання під час пандемії COVID-19 все ще уявляє собою велику наукову цінність та інтерес, оскільки, по-перше, проблема не дуже добре вивчена світовою економічною наукою, а

по-друге, криза, спричинена пандемією все ще не подолана повністю, та її наслідки, як медичні, так й економічні, все ще відчуваються у багатьох країнах світу.

Дослідження шляхів та механізмів державного регулювання економіки у різних країнах світу, з метою зробити висновки – які шляхи, методи державного регулювання, в різних країнах світу, стали найбільш ефективними – є важливим питанням для економічної науки.

Слід відзначити, що досвід Індонезії не досить добре вивчений та проаналізований як у західній економічній літературі, так і на пост-радянському просторі. Аналіз, вивчення досвіду економічної політики у різних країнах світу, антикризового державного економічного регулювання, антикризових заходів та винесення наукових висновків з наданням конкретних економічних порад, COVID є важливим науковим та практичним питанням.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз заходів антикризового державного регулювання економіки у Індонезії в умовах пандемії COVID-19. Дослідження шляхів та механізмів державного регулювання економіки у Індонезії в умовах корона-вірусної кризи, з метою зробити висновки – які шляхи, методи державного регулювання у Індонезії стали найбільш ефективними – та надати практичні поради для економіки України та інших країн світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вплив COVID-19 на економіку Індонезії

У 2020–2021 рр. уряди багатьох країн світу зіткнулися з проблемою ефективного керування та державного регулювання економіки в умовах світової економічної кризи, спричиненою пандемією КОВІД-19.

З економічними труднощами зіткнулися майже усі країни. Ситуація погіршувалась характерними властивостями пандемії КОВІД-19: новий вірус, який швидко розповсюджується і зовсім невідомий медичній науці. Уряди багатьох країн були вимушені вжити карантинних заходів з метою зупинити подальше швидке розповсюдження епідемії. Ці заходи дуже швидко почали сприяти негативний вплив на економіку, економічний розвиток багатьох країн по усьому світу. Майже зупинилась робота багатьох секторів сфери послуг: кафе, ресторани, індустрія туризму, авіаперевезення та багато інших галузей сфери послуг.

Проте, економічні показники різних країн світу та дії урядів в умовах світової пандемії біли досить різними. В ході нашого дослідження ми розглянемо досвід Індонезії.

Як і в більшості країн світу, на тлі пандемії COVID-19 в Індонезії було оголошено карантин, який передбачав соціальне дистанціювання громадян. Одним з антикризових заходів стало переведення всіх організацій та бізнес-структур, за винятком тих, що забезпечують життєздатність держави і суспільства, на віддалений режим роботи. Але ці процеси ніхто особливо не контролював, штрафів за порушення обмежень не запроваджувалося, рух транспорту де-факто також не обмежувався [7].

Як і більшість країн світу, економіка Індонезії опинилася у кризовому стані, внаслідок економічних труднощів, викликаних пандемією КОВІД-19. У 2020 році падіння ВВП склало 2,1%, економічний спад спостерігався уперше з 1998 року. Наведемо дані по темпам зростання(падіння) ВВП Індонезії у період 2016–2021 рр. у таблиці 1.

Таблиця 1

Темпи зростання ВВП Індонезії у період 2016–2021 рр. [8]

РІК	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Темпи зростання (або падіння ВВП)	5,0%	5,1%	5,2%	5,0%	-2,1%	3,7%

Однак слід відмітити, що за кількістю захворювань COVID-19 та летальними випадками, а також пов'язаними з поширенням коронавірусу економічними наслідками, Індонезія постраждала менше від багатьох інших держав у Південно-Східній Азії. Так, наприклад, у 2020 році економіка Малайзії, згідно з оцінками, скоротилася на 5,6% [9], ВВП Філіппін – на 9,6% [10], Тайланду – на 6,2% [11].

Наведемо порівняльні дані по зростанню(спад) ВВП для інших країн Південно-Східної Азії та у Китаї у 2020 році у таблиці 2.

Таблиця 2

Темпи зростання (спад) ВВП у країнах Південно-Східної Азії та у Китаї у 2020 році

Країна	Зростання (спад) ВВП у 2020 році
Китай	+2,2%
В'єтнам	+2,9%
Тайланд	-6,2%
Камбоджа	-3,1%
Лаос	-0,4%
Малайзія	-5,6%
Сінгапур	-5,4%
Філіппіни	-9,6%
Індонезія	-2,1%

Джерело: [12]

Як можна побачити з цих даних, економіка Індонезії відносно непогано справилася з наслідками пандемії КОВІД-19: кращі економічні показники зростання ВВП у 2020 році у регіоні Південно-Східної Азії спостерігались лише у В'єтнамі та у Лаосі, а також у Китаї.

За даними Центрального статистичного агентства Індонезії (BPS), станом на серпень 2020 р. в результаті пандемії COVID-19, – 2,67 млн індонезійців втратили роботу, а рівень відкритого безробіття зріс з 5,2% у 2019 р. до 7,1% до кінця 2020 р., посилюється соціальна нерівність.

Тим часом після різкого спаду в першій половині 2020 р. економіка Індонезії почала відновлюватися. Це пов'язано, зокрема, з початком відновлення глобальної економіки та світової торгівлі, зростанням внутрішнього споживання, а також підтримкою національної економіки в рамках зусиль уряду щодо боротьби з пандемією COVID-19 та її наслідками [13, с. 99].

Офіційно пандемія досягла Індонезії 2 березня 2020 року, але економічні наслідки відчували на початку року, коли ціни на товари знизилися, міжнародний туризм впав, а фінансові ринки закрутилися. Запровадження заходів стримування пандемії призвело майже до зупинки діяльності: у квітні працювала лише одна третина виробничих підприємств, основні інвестиційні проекти призупинено, споживання домогосподарств та ринок праці також виявилися торкнуті. Повільне повернення до нормального стану в третьому кварталі призвело до слабкого відновлення промисловості та більш стійкого зростання в четвертому [14].

Заходи державного регулювання економіки в Індонезії з метою подолання наслідків COVID-19

У лютому 2020 р., ще до введення в Індонезії широкомасштабних заходів щодо обмеження соціальної активності, з метою пом'якшення можливих негативних економічних наслідків, уряд країни анонсував перший пакет стимулів для економіки до загальної суми 10,3 трлн. індонез. рупій (725 млн дол. США). Комплекс заходів був спрямований насамперед на підтримку туристичного сектору, який один з перших відчув на собі кризу, що насувається в галузі. У березні було представлено другий пакет стимулюючих заходів у сумі 120 трлн індонез. рупій (8 млрд дол. США), спрямований переважно на підтримку зовнішньої торгівлі.

Наприкінці березня Уряд Індонезії виділив ще 405,1 трлн. індонез. рупій (близько 25 млрд дол. США), з яких 150 трлн. індонез. рупій – на реалізацію програми з відновлення економіки, яка включає реструктуризацію кредитів та фінансування малого та середнього бізнесу, 75 трлн індонез. рупій – на підтримку охорони здоров'я, 110 трлн. індонез. рупій – на систему соціального захисту громадян та 70,1 трлн індонез. рупій – на податкові пільги та кредити для підприємств. Чергове фінансування програм відновлення національної економіки, розмір якого склав 534,98 трлн індонез. рупій (37 млрд дол. США), було здійснено у серпні 2020 р.

Таким чином, до початку 3-го кварталу загальна сума грошових коштів, виділених із бюджету Індонезії на боротьбу з COVID-19 і пом'якшення наслідків економічної рецесії, що насувається (з урахуванням двох пакетів стимулюючих заходів та додатково виділених коштів) склала близько 50 млрд дол. США – приблизно 3,2% річного ВВП Індонезії.

Протягом 2020 р. уряд Індонезії Уряд Індонезії вжив зусиль з диверсифікації міжнародних ланцюжків поставок, пошуку нових торгових партнерів, а також лібералізації торгівлі шляхом укладання двосторонніх та багатосторонніх торгових угод. В умовах пандемії велика увага урядом приділяється також підтримці мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП), як основного драйверу економічного зростання країни. В Індонезії нараховується більш ніж 60 мільйонів ММСП, на долю яких припадає 60% ВВП країни. Прийнято рішення щодо зниження ставки податку на прибуток з 25 до 22% у 2020–2021 рр. та до 20% починаючи з 2022 р., а також надання підприємствам ММСП субсидій на часткове покриття виплат за кредитами. За рахунок державного фінансування відсоткову ставку за кредитами підприємств ММСП буде скорочено на 2–6 процентних пункти. Крім того, їм надано відстрочку щодо погашення заборгованості на шість місяців.[15, с. 100–101].

Уряд Індонезії виділив 35,1 трлн. індонез. рупій (2,5 млрд доларів США) на закупівлю вакцини проти COVID-19 та програму вакцинації. 16 червня 2020 року уряд Індонезії збільшив державний бюджет на боротьбу з COVID-19 і Програму відновлення

національної економіки (PEN у скороченні індонезійською мовою), оголосивши про найбільший пакет економічних стимулів у розмірі 695,20 трильйона рупій. Однак після кількох переглядів пакету в листопаді 2020 року сума сягнула 744,28 трильйона рупій для боротьби зі спалахом COVID-19. У той же час уряд Індонезії видав урядову постанову та постанови Міністерства для регулювання широкомасштабних соціальних обмежень і протоколу для ізоляції певних територій/регіонів.

Ключові напрямки програми відновлення національної економіки:

– охорона здоров'я (87,55 трлн. індонезійських рупій), в том числі передбачено витрати 18,45 трильйона рупій на закупівлю вакцин, на медичні заклади та інфраструктуру, лабораторії, дослідження і розробки;

– програма соціального захисту (203,90 трильйона рупій) – в тому числі 134,45 трильйона рупій було виділено для середнього та нижчого класу через програму для підтримки сімей, картки на основні продукти харчування, картки попереднього прийому на роботу та грошову соціальну допомогу;

– стимулювання для розвитку бізнесу та податкові пільги (120,61 трильйона рупій) – в тому числі 22,23 трильйона рупій було виділено через пільги, які сплачує уряд, такі як скорочення статті 25 (податок на прибуток підприємств), звільнення від податку на прибуток, стаття 21 (податок на доходи працівників), стаття 22 про податок на імпорт та попереднє відшкодування ПДВ;

– пільги для мікро, малих та середніх підприємств (123,46 трлн. рупій). В тому числі 58,74 трлн. рупій було відшкодовано на підтримку мікро, малих та середніх підприємств через процентні субсидії на мікрокредит (KUR), фінансування малих та середніх підприємств, гарантії, та розміщення коштів у банках;

– підтримка державних підприємств та корпорацій (53,57 трлн. індонезійських рупій). 4,5 трлн. рупій було виділено на підтримку державних підприємств та корпорацій. Але на даний час лише тільки два державних підприємства отримали реальну допомогу, – PT Permodalan Nasional Madani (PNM) та PT Hutama Karya.

– міністерства та регіональні уряди (106,05 трлн. індонезійських рупій). 36,06 трильйона рупій було виділено на стимулювання туристичного сектору, про-

довольчої безпеки та рибальства, промислових зон, розвитку ІКТ, позики центрального уряду регіональним урядам та очікування економічного відновлення.

Станом на листопад 2020 року уряд Індонезії оголосив, що загальні державні витрати державного бюджету на 2020 рік на боротьбу зі спалахом COVID-19 становлять 744,28 трлн рупій (спочатку було запропоновано 405,1 трлн рупій). Бюджетний дефіцит у третьому кварталі скоротився до 3,49% (у річному обчисленні). Очікується, що в четвертому кварталі бюджетний дефіцит сягне 1,6% (р/р). Пом'якшення політики дефіциту державного бюджету вище 3 відсотків ВВП діятиме лише протягом 3 фінансових років (2020, 2021 та 2022). Уряд Індонезії планує запровадити фінансову дисципліну на рівні нижче 3 відсотків дефіциту, починаючи з 2023 року [16].

Якщо проаналізувати соціальні показники COVID-19 в Індонезії, то можна зробити висновки, що, незважаючи на все ще відносно низький економічний, технологічний, медичний рівень країни (хоча й Індонезія досить швидко й ефективно розвивалась протягом останніх 40 років, за винятком економічної кризи 1998–1999 рр.), країні вдалося відносно непогано подолати розповсюдження пандемії COVID-19. Наведемо статистичні дані у таблиці 4.

Наведемо порівняння соціальних показників COVID-19 з іншими країнами-сусідами В'єтнаму по Південно-Східній Азії. Дані наведемо у таблиці 5.

Після спаду 2020 року відновлення економіки Індонезії йде, але, можливо, не досить високими темпами. У 2021 році зростання ВВП країни склало 3,7% [21], – на економічне зростання все ще впливають заходи уряду щодо обмеження соціальної активності.

Висновки із цього дослідження і далі перспективи в цьому напрямку:

1) Індонезія, незважаючи на те, що все ще залишається «економікою с доходом нижче середнього» (lower middle-income economy) – виявилась спроможною досить ефективно боротися з короно-вірусною пандемією.

Економіка Індонезії змогла краще інших подолати економічні труднощі, пов'язані з пандемією – сильне державне регулювання, ефективні заходи уряду, тощо – допомогли економіці Індонезії мінімізувати економічний спад у 2020 році (на відміну від більшості країн

Таблиця 3

Податкові та пільгові заходи підтримки економіки урядом Індонезії

Податкові та пільгові заходи підтримки економіки урядом Індонезії	Сектори індонезійської економіки найбільш вражені економічними наслідками пандемії КОВІД-19
Звільнення від податку на прибуток, податку на імпорт і закупівлю медичних товарів приватними та державними установами, лікарнями та іншими сторонами, призначеними для надання допомоги в боротьбі зі спалахом COVID-19.	<ul style="list-style-type: none"> – виробництво продуктів харчування, – роздрібна та (частково) оптова торгівля, – електроенергія, – туризм і рекреаційна економіка, – логістика, – транспорт, – будівництво
Попереднє відшкодування ПДВ для підприємця-платника податку з низьким рівнем ризику, який подає переоплату в податковій декларації з ПДВ за податковий період з квітня по грудень 2020 року до 5 мільярдів індонезійських рупій на місяць.	
Звільнення від податку на прибуток для працівників із річним валовим доходом до 200 мільйонів рупій. Платник податків повинен підготувати електронний рахунок із примітками «Податок на доходи працівників сплачує держава».	

Джерело: власні дослідження

Таблиця 4

Соціальні Показники COVID-19 в Індонезії (станом на 18.09.2022)

Показник	Кількість
Смерті від COVID-19	157,892
Підтверджені захворювання на COVID-19	6,408,806
Повністю вакциновані	170 603 677
Відсоток повністю вакцинованих від загальної кількості населення	60,94%
Смерті від COVID-19 на мільйон населення	579.95

Джерело: [17; 18]

Таблиця 5

Соціальні показники COVID-19 в Індонезії у порівнянні з Китаєм та країнами Південно-Східної Азії

Країна	Смерті від COVID-19 [19]	Підтверджені захворювання на COVID-19 [19]	Відсоток повністю вакцинованих від загальної кількості населення [20]	Смерті від COVID-19 на мільйон населення [19]
В'єтнам (на 20.09.2022)	43 142	11 463404	84,46 % (на 8.09.2022)	439,47
Китай (на 20.09.2022)	15 140	2 702 866	88,28 % (на 21.09.2022)	10,72
Тайланд (на 20.09.2022)	32 668	4 675 53	76,16 % (на 21.09.2022)	467,01
Малайзія (на 20.09.2022)	36 324	4 821864	82,63 % (на 21.09.2022)	1108
Лаос (21.09.2022)	758	215 555	69,54 % (на 11.08.2022)	102,72
Камбоджа (21.09.2022)	3 056	137 813	84,29 % (на 9.09.2022)	182,79
Індонезія (21.09.2022)	157948	6 415328	60,94% (на 18.09.2022)	580,16

Джерело: [19; 20]

світу). Спад ВВП Індонезії у 2020 році був відносно невеликий (у порівнянні з деякими іншими країнами регіону та світу), тим не менш, спад ВВП Індонезії склав 2,1%.

2) Те, що Індонезія відносно малими силами та засобами зміг швидко зупинити у себе розповсюдження COVID-19, є позитивним фактором для відновлення економіки. Індонезія раніше інших змогла почати налагоджувати економічне життя, яке, звичайно, виявилася розбалансованою. Влада Індонезії своєчасно реагувала на виклики пандемії. Було запропоновані такі програми боротьби з соціально-економічними наслідками пандемії КОВІД-19 як:

- Програма підтримки галузі охорони здоров'я;
- Програма соціального захисту населення;
- Програма стимулювання розвитку бізнесу та податкові пільги для бізнесу;
- Пільги для мікро, малих та середніх підприємств;
- Програма підтримки державних підприємств та корпорацій;

3) Досвід Індонезії може бути корисний для багатьох країн світу, в тому числі і для України, у багатьох аспектах: у державній підтримці підприємств та державному регулюванні економіки під час кризи, викликану пандемією, у мобілізації медичної сфери держави в умовах пандемії, тощо.

Узагальнюючи вищевикладене, можна сказати, що завдяки досить успішним заходам щодо протидії поширенню COVID-19 та підтримці економічного зростання в Індонезії є можливість вже зараз пробувати механізми адаптації до нової пост-пандемічної епохи, що стосується не лише економіки, а й галузі охорони здоров'я. Мінімізація масштабів поширення інфекції у країні – це, безумовно, великий успіх, але кінцевий результат боротьби з коронавірусом багато в чому визначатимуться станом економіки після завершення пандемії у світі. Ще належить оцінити, наскільки серйозними виявляться наслідки від вжитих обмежувальних заходів для економічного розвитку тієї чи іншої країни.

Список використаних джерел:

1. Найденев Н.В. Теоретические основы регулирования экономики в условиях пандемии COVID-19. *Журнал об экономических науках "Бенефициар"*. 2000. № 70. С. 12–17.
2. Alemanno A. Taming COVID-19 by Regulation: An Opportunity for Self-Reflection. *European Journal of Risk Regulation*. 2020. № 11. P. 187–194.
3. Wilson J. The economic impact of coronavirus: analysis from Imperial experts. *Imperial College London*. 2020. URL: <https://www.imperial.ac.uk/news/196514/the-economic-impact-coronavirus-analysis-from/> (дата звернення: 20.08.2022).
4. Economics in the time of COVID-19. *VoxEU*. 2020. URL: <https://voxeu.org/content/economics-time-covid-19> (дата звернення: 22.08.2022).
5. Консенсус-прогноз: «Вплив COVID-19 на економіку і суспільство». Підсумки 2020 року та виклики і загрози постпандемічного розвитку». *Unicef-Ukraine* : веб-сайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/consensus-forecast> (дата звернення: 23.08.2022)
6. Мельянец В.А., Адрова И.С. Основные факторы экономического роста Индонезии – четвертой экономики Азии. *Вестник Института экономики Российской академии наук*. 2021. № 1. С. 86–106.

7. Индонезия в эпоху COVID-19. Массаж и бальзам – панацея от всех недугов? *Журнал ПЛАС* : веб-сайт. URL: <https://plusworld.ru/koronavirus/indoneziya-v-epohu-covid-19-massazh-i-balzam-panatseya-ot-vseh-nedugov/> (дата звернення: 29.08.2022).
8. Indonesia: Growth rate of the real gross domestic product (GDP) from 2017 to 2027. Statista.com URL: <https://www.statista.com/statistics/320068/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-indonesia/> (дата звернення: 30.08.2022).
9. Malaysia GDP – Gross Domestic Product. URL: <https://countryeconomy.com/gdp/malaysia> (дата звернення: 02.09.2022).
10. Philippines GDP – Gross Domestic Product. countryeconomy.com URL: <https://countryeconomy.com/gdp/philippines> (дата звернення: 02.09.2022).
11. Thailand GDP – Gross Domestic Product. URL: <https://countryeconomy.com/gdp/thailand> (дата звернення: 02.09.2022).
12. Countryeconomy URL: <https://countryeconomy.com> (дата звернення: 03.09.2022).
13. Мельянцеv В.А., Адрова И.С. Основные факторы экономического роста Индонезии – четвертой экономики Азии. *Вестник Института экономики Российской академии наук*. 2021. № 1. С. 86–106.
14. OECD Economic Surveys: Indonesia 2021 URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5b8db79c-en/index.html?itemId=/content/component/5b8db79c-en> (дата звернення: 04.09.2022).
15. Мельянцеv В.А., Адрова И.С. Основные факторы экономического роста Индонезии – четвертой экономики Азии. *Вестник Института экономики Российской академии наук*. 2021. № 1. С. 86–106.
16. Indonesia Government and institution measures in response to COVID-19. *KPMG* : web-site URL: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/indonesia-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> (дата звернення: 14.09.2022).
17. Indonesia – COVID-19 – Coronavirus crisis. URL: <https://countryeconomy.com/others/coronavirus/indonesia> (дата звернення: 20.09.2022).
18. Статистика вакцинации от коронавируса (COVID-19) в Индонезии. *Мінфін України* : веб-сайт URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/vaccination/indonesia/> (дата звернення: 21.09.2022).
19. Countryeconomy. URL: countryeconomy.com (дата звернення: 21.09.2022).
20. Статистика вакцинирования от коронавируса (COVID-19) по странам. *Мінфін України* : веб-сайт URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/vaccination/> (дата звернення: 22.09.2022).
21. Indonesia GDP – Gross Domestic Product. countryeconomy URL: <https://countryeconomy.com/gdp/indonesia> (дата звернення: 22.09.2022).

References:

1. Naydionov N.V. (2020). Teoreticheskiye osnovy regulirovaniya ekonomiki v usloviyah pandemii COVID-19 [Theoretical foundations of economic regulation in the context of the COVID-19 pandemic. Beneficiary]. *Zhurnal ob ekonomicheskikh naukah "Benefitsiar"* – *Journal of Economic Sciences "Beneficiary"*, no. 70, pp. 1–17.
2. Alemanno A. (2020) Taming COVID-19 by Regulation: An Opportunity for Self-Reflection. *European Journal of Risk Regulation*. № 1, pp. 187–194.
3. Wilson J. The economic impact of coronavirus: analysis from Imperial experts. *Imperial Colledge London*. 2020. Available at: <https://www.imperial.ac.uk/news/196514/the-economic-impact-coronavirus-analysis-from/> (accessed 20 August 2022).
4. Economics in the time of COVID-19. *VoxEU*. 2020. Available at: <https://voxeu.org/content/economics-time-covid-19> (accessed 22 August 2022).
5. Konsensus-prognoz: Vplyv COVID-19 na ekonomiku i suspilstvo. Pidsumky 2020 roku ta vyklyky i zagrozy postpandemichnogo rozvytku [Consensus forecast: "The impact of COVID-19 on the economy and society" 2020 results and challenges and threats of post-pandemic development] Unicef-Ukrainevn (2020). Available at: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/consensus-forecast> (accessed 23 August 2022).
6. Meliantsev V.A., Adrova I.S. (2021) Osnovnyye factory ekonomicheskogo rosta Indonezii – chetyvortoy ekonomiki Azii [Key drivers of economic growth in Indonesia – Asia's fourth economy]. *Vestnyk Ynstitutu ekonomyky Rossyiskoi akademyy nauk*, no. 1, pp. 86–106.
7. Indoneziya v epokhu COVID-19. Massazh I balsam – panatseia ot vsekh nedugov? [Indonesia in the era of COVID-19. Massage and balm – a panacea for all ailments]. *Zhurnal PLAS (electronic journal)*. Available at: <https://plusworld.ru/koronavirus/indoneziya-v-epohu-covid-19-massazh-i-balzam-panatseya-ot-vseh-nedugov/> (accessed 29 August 2022).
8. Indonesia: Growth rate of the real gross domestic product (GDP) from 2017 to 2027. Statista.com. Available at: <https://www.statista.com/statistics/320068/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-indonesia/> (accessed 30 August 2022).
9. Malaysia GDP – Gross Domestic Product. Available at: <https://countryeconomy.com/gdp/malaysia> (accessed 02 September 2022).
10. Philippines GDP – Gross Domestic Product. Available at: <https://countryeconomy.com/gdp/philippines> (accessed 02 September 2022).
11. Thailand GDP – Gross Domestic Product. Available at: <https://countryeconomy.com/gdp/thailand> (accessed 03 September 2022).
12. Countryeconomy. Available at: <https://countryeconomy.com> (accessed 03 September 2022).
13. Meliantsev V.A., Adrova I.S. (2021) Osnovnyye factory ekonomicheskogo rosta Indonezii – chetyvortoy ekonomiki Azii [Key drivers of economic growth in Indonesia – Asia's fourth economy]. *Vestnyk Ynstitutu ekonomyky Rossyiskoi akademyy nauk*, no. 1, pp. 86–106.
14. OECD Economic Surveys: Indonesia 2021. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5b8db79c-en/index.html?itemId=/content/component/5b8db79c-en> (accessed 04 September 2022).
15. Meliantsev V.A., Adrova I.S. (2021) Osnovnyye factory ekonomicheskogo rosta Indonezii – chetyvortoy ekonomiki Azii [Key drivers of economic growth in Indonesia – Asia's fourth economy]. *Vestnyk Ynstitutu ekonomyky Rossyiskoi akademyy nauk*, no. 1, pp. 86–106.
16. Indonesia Government and institution measures in response to COVID-19. Available at: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/indonesia-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> (accessed 14 September 2022).
17. Indonesia – COVID-19 – Coronavirus crisis. Available at: <https://countryeconomy.com/others/coronavirus/indonesia> (accessed 20 September 2022).

18. Statistika vaksinasi ot koronavirusa (COVID-19) v Indonezii [Statistics of vaccination against coronavirus (COVID-19) in Indonesia]. *Minfin Ukrainy*. Available at: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/vaccination/indonesia/> (accessed 21 September 2022).

19. Countryeconomy. Available at: <https://countryeconomy.com> (accessed 21 September 2022).

20. Statistika vaksinirovaniya ot koronavirusa (COVID-19) po stranam [Statistics of vaccination against coronavirus (COVID-19) in countries]. *Minfin Ukrainy*. Available at: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/vaccination/> (accessed 22 September 2022).

21. Indonesia GDP – Gross Domestic Product. Available at: <https://countryeconomy.com/gdp/indonesia> (accessed 22 September 2022).